

Sygn. akt I C 459/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2013r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodnicząca: SSO Bożena Charukiewicz,

Protokolant: sekr. sąd. Dagmara Napieraj,

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2013r. w Olsztynie,

sprawy z powództwa M. W. i J. W.,

przeciwko (...) S.A. w G. Oddział w O.,

o zapłatę,

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. w G. Oddział w O. na rzecz powodów M. W. i J. W. kwotę 10.866,97 (dziesięć tysięcy osiemset sześćdziesiąt sześć 97/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2011r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałej części,

III. zasądza od powodów na rzecz pozwanego solidarnie kwotę 12.698,29 (dwanaście tysięcy sześćset dziewięćdziesiąt osiem 29/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

I C 459/10

UZASADNIENIE

Powodowie M. W. i J. W. pozwem z dnia 19 sierpnia 2010 roku pierwotnie wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanej (...) S.A. w G. Oddział w O. solidarnie na ich rzecz kwoty 7.552.560 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty - tytułem odszkodowania za korzystanie przez pozwaną przez okres 10 lat przed wniesieniem pozwu bez podstawy prawnej z części działek o nr ewidencyjnych (...) położonych w G., gmina D.,

2. nakazanie pozwanej usunięcia ze wspomnianych działek słupów i linii energetycznych o długości (...) oraz przywrócenia nieruchomości do stanu zgodnego z prawem,

3. zasądzenie na ich rzecz solidarnie od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych (k. 2-3, 43).

Pismem z dnia 15 grudnia 2010 roku powodowie cofnęli powództwo w zakresie roszczenia opisanego w punkcie 2. Postanowieniem Sądu z dnia 11 marca 2011 roku postępowanie zostało w tej części umorzone (k. 81-82, 107).

Pismem z dnia 12 kwietnia 2011 roku powodowie zmodyfikowali roszczenie opisane w punkcie 1 w ten sposób, że wnieśli o zasądzenie od pozwanej solidarnie kwoty 6.552.560 zł z tytułu korzystania z ich gruntu bez podstawy prawnej jako służebności w złej wierze z pasa gruntu o powierzchni 31.469 m², a także kwoty 1.000.000 zł z tytułu pogorszenia gruntu pod względem handlowym, gospodarczym oraz użytkowania.

Powodowie wniesli ponadto o ustanowienie na rzecz pozwanej służebności przesyłu. Żądanie ustanowienia na rzecz pozwanej służebności przesyłu, zgłoszone przez powodów w przedmiotowym piśmie, zostało wyłączone do odrębnego rozpoznania (k. 181-185, 196).

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali między innymi, że są właścicielami wyżej wymienionych działek. Wskazali, iż w latach 80-tych XX wieku bez jakiegokolwiek decyzji administracyjnej posadowiono na tych działkach (...) słupów elektromagnetycznych, na których umieszczono linię elektromagnetyczną 15 KV o długości (...). Z ich obliczeń wynika, że powierzchnia gruntów, z których korzysta pozwana wynosi 31469 m². Podali, iż obszar ten jest w poważnym zakresie wyłączony z produkcji rolnej (pod słupami zaś całkowicie wyłączony), gdyż praca trakcji negatywnie wpływa na uprawy i zdrowie ludzkie. Wskazali, że pozwana bez zgody powodów w zależności od jego potrzeb, w każdej chwili wchodzi lub wjeżdża pojazdem na działki, na których znajdują się trakcje elektryczne i wykonuje prace konserwacyjne. Uprawy na całej długości trakcji są niszczone. Powodowie zauważyli ponadto, iż zostali pozbawieni możliwości korzystnej sprzedaży nieruchomości, gdyż kupujący po obejrzeniu tych działek odstępują od kupna ze względu na przebiegającą przez nie trakcję energetyczną. Dochodzona przez nich kwota odszkodowania odpowiada iloczynowi czynszu dzierżawnego występującego w tym regionie, tj. 2 zł miesięcznie, powierzchni zajętej przez urządzenia 31469 m² oraz okresu 120 miesięcy. Powód i powódka wskazali, że wielokrotnie zwracali się do pozwanej o ugodowe rozwiązanie sporu. Pozwana nie uregulowała jednak nieprawidłowości. W tej sytuacji pismem z dnia 24 maja 2010 roku dokonano przedsądowego wezwania do usunięcia urządzeń i do zapłaty.

Pozwana (...) S.A. w G. Oddział w O. wniosła o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powodów solidarnie kosztów procesu według norm przepisanych (k. 112-113).

W uzasadnieniu przyznała, że na przedmiotowych działkach znajdują się należące do niej urządzenia energetyczne. Podała, iż liczba słupów wynosi 36 i zostały one posadowione legalnie, na podstawie ostatecznych decyzji administracyjnych, za zgodą i wiedzą ówczesnych właścicieli nieruchomości. Pozwana wyjaśniła, że budowa przedmiotowych linii energetycznych była inwestycją celu publicznego - służyła poprawie warunków zasilania w energię elektryczną (...). Powodowie nabyli zaś nieruchomości z istniejącymi i widocznymi urządzeniami elektromagnetycznymi, naniesionymi na mapy geodezyjne. W ocenie pozwanej, nie sposób pominąć, iż gospodarstwo powodów zasilane jest ze wspomnianych urządzeń. Zauważyła ona również, że działki powodów stanowią grunty rolne, w tym częściowo nieużytki, przy czym wyłączony z użytkowania jest jedynie obszar pod słupami.

Na rozprawie w dniu 4 września 2013 roku pozwana podniosła zarzut zasiedzenia służebności przesyłu najpóźniej z dniem 6 grudnia 2010 roku. Zauważyła również, że posiadanie służebności przez pozwaną odbywało się w dobrej wierze i wynagrodzenie należy się powodom dopiero od chwili wytoczenia powództwa (k. 740).

Sąd ustalił, co następuje.

Powodowie są współwłaścicielami nieruchomości gruntowych położonych w miejscowości G., gmina D., składających się z działek:

- nr (...) - o powierzchni 15,9069 m², dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),
- nr (...) - o powierzchni 47,6079 m², dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),
- nr (...) - o powierzchni 4,7300 m², dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),
- nr (...) - o powierzchni 3,7160 m², dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Własność działki nr (...) powodowie nabyli na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej na podstawie umów darowizny i przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 24 października 1984 roku, rep. (...). Współwłaścicielami działki (pierwotnie oznaczonej jako nr (...)) byli w okresie najpóźniej od roku 1962 (informacja z daty założenia rejestru

geodezyjnego) do 31 sierpnia 1967 roku F. N., F. W. i Skarb Państwa Państwowy Fundusz Ziemi (dalej zwany SP (...)), w okresie od 31 sierpnia 1967 roku do 28 listopada 1977 roku K. S., F. W. i SP (...), w okresie od 28 listopada 1977 roku do października 1979 roku F. W., SP (...), na dzień 11 marca 1980 roku SP (...), H. R., D. W., M. W., H. R. i M. R., zaś w okresie od 14 marca 1984 roku do 24 października 1984 roku H. i M. R..

Własność działki nr (...)powodowie nabyli na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 22 lutego 1989 roku, rep. (...). Działka nr (...)znajduje się na gruntach zajętych pierwotnie przez działki nr (...) (częściowo). Właścicielem działki nr (...)byli najpóźniej od roku 1962 (informacja z daty założenia rejestru geodezyjnego) do 27 sierpnia 1973 roku T. P., zaś od 27 sierpnia 1973 roku do października 1979 roku F. K. i S. K.. Właścicielem działki nr (...)byli najpóźniej od roku 1962 (informacja z daty założenia rejestru geodezyjnego) Skarb Państwa, zaś od 29 lutego 1972 roku do października 1979 roku J. P. i F. P.. W październiku 1979 roku doszło do scalenia gruntów wsi G.. Od października 1987 roku do 22 lutego 1989 roku właścicielem działki był Skarb Państwa.

Własność działki nr (...)powodowie nabyli na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 18 kwietnia 2002 roku.

Własność działki nr (...)powodowie nabyli na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 18 października 2004 roku, rep. (...).

Działki nr (...)przed podziałem w lipcu 2001 roku stanowiły część działki nr oznaczonej nr (...). Działka nr (...), jak i działki powstałe w wyniku jej podziału w 2001 roku stanowiła najpóźniej od 1962 roku (informacja z daty założenia rejestru geodezyjnego) do momentu ich nabycia przez powodów własność Skarbu Państwa.

Opisane wyżej działki mają przeznaczenie rolne. Obecnie prowadzona jest na nich gospodarka rolna - łąki i pastwiska. Powód z początku uprawiał na nieruchomościach ziemię - siał zboże i kukurydzę. W tej chwili powód prowadzi w gospodarstwie rolnym hodowlę zwierząt.

(...) te nie posiadają opracowanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy D. przedmiotowe działki znajdują się w osadniczo-turystycznej strefie polityki przestrzennej, na terenach rolniczych, w O. Chronionego Krajobrazu D. Środkowej Ł..

(dowód: przesłuchanie powoda k. 209v-210, przesłuchanie powódki k. 210, wypisy z rejestru gruntów k. 9, 10, odpisy ksiąg wieczystych k. 11-16, 17-22, 23-29, 30-34, zaświadczenia k. 37, k. 50, k. 484, informacja ze Starostwa Powiatowego w O. k. 535-536)

Na działkach powodów znajdują się urządzenia elektroenergetyczne:

- linia napowietrzna WN 110 kV relacji L.-M.- o długości 1=(...), jednotorowa, przebiegająca przez działki nr (...), która oparta jest na dwóch słupach kratowych przelotowych na działce nr (...) (B2-P+5 i B2-P+10) i dwóch słupach kratowych przelotowych na działce nr (...) (B2-P+5 i B2-P+2,5),

- linia napowietrzna SN 15 kV relacji D.-J.- o długości 1=(...)przebiegająca przez działki nr (...), która oparta jest na dwóch słupach pojedynczych (049-ŻN/P-12 i 048-ŻN/P-10) na działce nr (...), trzech słupach pojedynczych (050-ŻN/P-10, 051-ŻN/P-12, 052-ŻN/P-12) i trzech słupach rozkracznych (053-ŻN/O-12, 054-ŻN/OR-12, 001-ZN/ON-10) na działce nr (...), pięciu słupach pojedynczych (056-ŻN/P-12, 057-ŻN/P-12, 058-ŻN/P-12, 058-ŻN/P-12, 060-ŻN/P-12) i dwóch słupach rozkracznych (002-ŻN/O-10, 055-ŻN/O-12) na działce nr (...),

- linia napowietrzna NN 0,4 kV ze stacji transformatorowej (...)4 obwód nr 01 i 02 - o długości 1=(...)przebiegająca przez działki nr (...), która oparta jest na dziewięciu słupach pojedynczych (03-ŻN/P-10, 04-ŻN/P-9, 05-ŻN/P-8, 06-ŻN/P-8, 07-ŻN/P-9, 08-ŻN/P-9, 09-ŻN/P-8, 10-ŻN/P-9, 11-ŻN/P-8) na działce nr (...), czterech słupach pojedynczych (01-ŻN/P-9, 02-ŻN/P-10, 03-ŻN/P-10, 04-ŻN/P-12), jednym słupie z podporą (01-ŻN/K-10) i jednym

słupie trójnogim (O2-ŻN/N-9) na działce nr (...), a także jednym słupie pojedynczym i dwóch słupach z podporą na działce nr (...).

Na działce nr (...) znajdują się dwa słupy kratowe (związane z linią WN), trzy słupy pojedyncze i trzy słupy rozkraczne (związane z linią SN), a także dziewięć słupów pojedynczych (związane z linią NN). Powierzchnie pod słupami zajmują odpowiednio 75,04 m² (WN), 12,45 m² (SN), 37,35 m² (NN), zaś pasy służebności związane z przechodzącymi liniami (...), 84 (WN), 3380,3 (SN), (...), 25 (NN).

Na działce nr (...) znajdują się dwa słupy kratowe (związane z linią WN), pięć słupów pojedynczych i dwa słupy rozkraczne (związane z linią SN), cztery słupy pojedyncze, jeden słup z podporą i jeden słup trójnogi (związane z linią NN). Powierzchnie pod słupami zajmują odpowiednio 65,74 m² (WN), 40,75 m² (SN), 45,70 m² (NN), zaś pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 10129,98 m² (WN), 2697,80 m² (SN), 1946,40 m² (NN).

Na działce nr (...) znajdują się dwa słupy pojedyncze (związane z linią SN). Powierzchnia pod słupami zajmuje 8,3 m² (SN), zaś pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 2878,02 m² (WN) i 1393,70 m² (SN).

Na działce nr (...) znajdują się jeden słup pojedynczy i dwa słupy z podporą (związane z linią NN). Powierzchnia pod słupami zajmuje 24,15 m² (NN), zaś pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 894,30 m² (NN).

Urządzenia te znajdowały się na działkach w momencie nabycia nieruchomości przez powodów.

(dowód: pisemna i ustna uzupełniająca opinia biegłego z zakresu sieci i instalacji elektrycznych J. K. k. 221-236, 294-301, 347-355, pisemna i ustna uzupełniająca opinia biegłego z zakresu budownictwa lądowego i rzeczoznawstwa majątkowego D. K. k. 728-733, mapy k. 8, 121-125, zestawienie słupów i linii k. 141, przesłuchanie powoda k. 209v-210, przesłuchanie powódki k. 210)

W dniu 7 kwietnia 1976 roku Naczelnik Gminy D. wydał decyzję, w której zezwolił na wybudowanie linii SN 15 kV relacji D.-J.. Wykonawcą robót ustanowiono (...) Przedsiębiorstwo (...) w O.(...). Prawo własności właścicieli gruntów, przez które miała przebiegać linia, zostało ograniczone w ten sposób, iż nie mogli oni utrzymywać bezpośrednio pod linią żadnych budynków i drzew wyższych niż 2m i 4m w odległości poniżej od skrajnych przewodów. (...) i użytkowników gruntów zobowiązano do umożliwienia wykonawcy czynności związanych z budową, konserwacją i eksploatacją linii energetycznej. Przedmiotowa linia SN została odebrana i przekazana do eksploatacji protokołem z dnia 20 lipca 1976 roku. Właścicielem działki nr (...) (w lipcu 2001 roku podzielonej na działki nr (...)) w 1976 roku był Skarb Państwa.

(dowód: decyzja Naczelnika Gminy z dnia 7 kwietnia 1976 roku k. 142, protokół odbioru k. 174-175, informacja ze Starostwa Powiatowego w O. k. 535-536)

Obecnym właścicielem linii energetycznych przebiegających przez przedmiotowe działki powodów oraz posadowionych na nich słupów jest pozwana. Pozwana jest następcą prawnym Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład (...) w O., które zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa (Zakład (...) Spółka Akcyjna w O.), która następnie została przejęta przez (...) S.A. w G., w wyniku zaś jego podziału powstał (...) S.A. w G..

(dowód: dokumentacja przekształceń zakładu energetycznego - k. 393-431)

Pismem z dnia 24 maja 2010 roku powodowie wezwali pozwaną do niezwłocznego usunięcia urządzeń i do zapłaty wynagrodzenia z tytułu korzystania z ich gruntu bez podstawy prawnej.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo jest zasadne jedynie w niewielkim zakresie.

Ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie Sąd poczynił w oparciu o dokumenty, których prawdziwości i wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała, częściowo zeznania świadka S. W., przesłuchanie powodów, ostateczną opinię biegłego z zakresu sieci i instalacji elektrycznych J. K., a także ostateczną opinię biegłego z zakresu budownictwa lądowego i rzeczoznawstwa majątkowego D. K..

Sąd dał wiarę przesłuchaniu powodów oraz zeznaniom świadka S. W. w zakresie odnoszącym się do ogólnego stanu oraz sposobu korzystania z przedmiotowych nieruchomości. Sąd odmówił wiary wspomnianym dowodom w części, co do których w sprawie wypowiedzieli się biegli (m.in. co do powierzchni, w jakiej powodowie zostali wyłączeni lub ograniczeni w użytkowaniu oraz należnego im wynagrodzenia).

W niniejszej sprawie wyjaśnienia wymagały w szczególności powierzchnia gruntu strony powodowej wyłączona z możliwości swobodnego korzystania wskutek posadowienia urządzeń pozwanej, zasadność i ewentualnie wysokość wynagrodzenia należnego stronie powodowej z tytułu korzystania przez pozwaną z części ich nieruchomości, a także zasadność i ewentualnie wysokość odszkodowania należnego stronie powodowej z tytułu pogorszenia gruntu pod względem handlowym, gospodarczym oraz użytkowania.

Powodowie ostatecznie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od pozwanej kwoty 6.552.560 zł z tytułu korzystania z ich gruntu przez pozwaną bez podstawy prawnej jako służebności w złej wierze z pasa gruntu o powierzchni 31.469 m² za okres 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu, a także kwoty 1.000.000 zł z tytułu pogorszenia gruntu handlowego, gospodarczego oraz użytkowania.

Podstawą prawną żądania przez stronę powodową wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości jest przepis art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. W myśl tego przepisu obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze względem właściciela są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, w której ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

W chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiszczyć wartość tych, które zużył (przepis art. 224 § 2 k.c.).

Bezspornym w niniejszej sprawie jest, że przez działki powodów przebiegają linie energetyczne WN 110 kV, SN 15 kV oraz NN 0,4 kV. Linie te osadzone są przy tym na słupach:

- na działce nr (...) - dwóch kratowych (WN), trzech pojedynczych i trzech rozkracznych (SN), a także dziewięciu pojedynczych (NN) - przy czym powierzchnie pod słupami zajmują odpowiednio 75,04 m² (WN), 12,45 m² (SN), 37,35 m² (NN), a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami (...), 84 (WN), 3380,3 (SN), (...), 25 (NN),

- na działce nr (...) - dwóch kratowych (WN), pięciu pojedynczych i dwóch rozkracznych (SN), czterech pojedynczych, jednym z podporą i jednym trójnogim (NN) - przy czym powierzchnie pod słupami zajmują odpowiednio 65,74 m² (WN), 40,75 m² (SN), 45,70 m² (NN), a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 10129,98 m² (WN), 2697,80 m² (SN), 1946,40 m² (NN),

- na działce nr (...) - dwóch pojedynczych (SN) - przy czym powierzchnia pod słupami zajmuje 8,3 m² (SN), a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 2878,02 m² (WN) i 1393,70 m² (SN),

- na działce nr (...) - jednym pojedynczym i dwóch z podporą (NN) - przy czym powierzchnia pod słupami zajmuje 24,15 m² (NN), a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 894,30 m² (NN).

Poza sporem pozostaje również okoliczność, że przedmiotowe urządzenia elektroenergetyczne stanowią własność pozwanej, a także fakt, iż pozwana jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego, które uprzednio było właścicielem wspomnianych urządzeń.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wskazuje, że stronie powodowej należało się wynagrodzenie z tytułu korzystania przez pozwaną z pasa ich gruntu, jednakże w wysokości innej niż dochodzona w pozwie.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że pozwana korzystała z gruntu strony powodowej na prawnych warunkach posiadania zależnego służebności gruntowej (przepisy art. 337 i 352 k.c.), zaś od dnia 3 sierpnia 2008 roku jest to służebność przesyłu (przepisy art. 305¹ - 305⁴ k.c., postanowienie Sądu Najwyższego z 22 października 2002 roku, III CZP 64/02, wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2005 roku, III CK 556/04, wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2005 roku, III CK 685/04).

Do roszczeń właściciela o wynagrodzenie za korzystanie z tak określonej służebności stosować zaś należy odpowiednio przepisy o tzw. roszczeniach uzupełniających właściciela wobec posiadacza samoistnego w procesie windykacyjnym (przepisy art. 224-288 k.c.). Takie stanowisko, które Sąd podziela w niniejszej sprawie, zostało wyrażone w orzeczeniach Sądu Najwyższego: uchwała z 17 czerwca 2005 roku, III CZP 29/05, wyrok z 11 lutego 1998 roku, III CKN 354/97, uzasadnienie wyroku z 28 lutego 2002 roku, II CKN 182/01, wyrok z 30 czerwca 2004 roku, IV CK 502/03, wyrok z 18 marca 2005 roku, II CK 556/04, wyrok z 24 lutego 2006 roku, II CSK 139/05, wyrok z 08 grudnia 2006 roku, V CSK 296/06, wyrok z 25 listopada 2008 roku, II CSK 346/08.

Do wynagrodzenia za korzystanie z cudzej rzeczy bez podstawy prawnej obowiązany jest posiadacz w złej wierze. Na posiadaczu w dobrej wierze taki obowiązek ciąży dopiero od chwili, w której dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy (art. 224 i art. 225 k.c.). Przyjmuje się przy tym, że właścicielowi nieruchomości przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z niej przeciwko posiadaczowi służebności w złej wierze, niezależnie od zgłoszenia roszczenia określonego w art. 222 § 2 k.c. (uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2005 roku, III CZP 29/05).

Przedłożone przez pozwaną dokumenty techniczne dotyczące budowy linii energetycznej SN z 1976 roku, pozwalają stwierdzić, że inwestycja w ramach której wzniesiono urządzenia energetyczne znajdujące się na działkach nr (...) (wówczas działce oznaczonej nr (...)), prowadzona była legalnie, niewątpliwie za zgodą właściciela nieruchomości, którym był wówczas Skarbu Państwa. Inwestycja została wykonana na mocy decyzji Naczelnika Gminy D.z dnia 7 kwietnia 1976 roku, a Skarb Państwa pozostawał właścicielem działek aż do momentu nabycia ich przez powodów (działkę nr (...) nabyto w dniu 18 kwietnia 2002 roku, zaś nr (...) w dniu 18 października 2004 roku). Zgodnie z przepisem art. 7 k.c., jeżeli określone skutki prawne zależą od dobrej lub złej wiary, domniemywa się dobra wiarę. Trzeba zatem stwierdzić, iż pozwana co do działki (...) w zakresie przebiegu linii SN była posiadaczem dobrej wiary, co najmniej w okresie objętym żądaniem pozwu. Jak przyjmuje się w orzecznictwie, ustalanie złej wiary wymaga indywidualnego wykazania każdego przypadku (przepis art. 234 k.p.c.), do tego zaś czasu uprawniony korzysta w pełni z domniemania prawnego według przepisu art. 7 k.c. (orzeczenia Sądu Najwyższego: postanowienie z 24 marca 1999 roku, I CKN 1081/97, wyrok z 29 kwietnia 2009 roku, II CSK 560/08). Z powyższego wynika, że powodowi nie należy się we wspomnianym zakresie wynagrodzenie za dochodzony okres, tj. za okres dziesięciu lat licząc wstecz od daty wytoczenia powództwa.

Inaczej należy zaś ocenić kwestię korzystania przez pozwaną z linii SN znajdującej się na działce (...). Pozwana nie wykazała bowiem, aby inwestycja ta odbyła się w sposób legalny, w szczególności za zgodą ówczesnych właścicieli nieruchomości, tj. w 1976 roku F. K. i S. K.. Należy zatem stwierdzić, że w tym zakresie pozwana była posiadaczem

w złej wierze i powinna uiścić powodowi wynagrodzenie za okres pełnych 10 lat przed wniesieniem pozwu. Własność nieruchomości nabyli oni bowiem już w dniu 22 lutego 1989 roku.

Podobny wniosek należy wyprowadzić odnośnie linii WN i NN przebiegających przez działki powodów. Pozwana, mimo stosownego zobowiązania przez Sąd, nie przedłożyła dokumentacji, na podstawie której możliwe byłoby ustalenie roku budowy i odbioru technicznego linii WN i NN (k. 229, 327v, 359, 370, 376-377). Dat tych nie był w stanie określić na podstawie pierwotnie przedłożonej przez pozwaną dokumentacji biegły z zakresu sieci i instalacji elektrycznych J. K.. Nie jest możliwe jej ustalenie również w oparciu o przedłożone przez pozwaną później dokumenty (w szczególności k. 378-431). Należy jednakże zauważyć, iż właścicielem działek (...) do momentu nabycia ich przez powodów, tj. odpowiednio do 18 kwietnia 2002 roku i 18 października 2004 roku był Skarb Państwa. Dopiero zatem od tych dat stronie powodowej należy się wynagrodzenie od pozwanej. Kwestia ta odmiennie prezentuje się zaś odnośnie działek nr (...). Te działki powodowie nabyli bowiem dawniej niż 10 lat przed datą wytoczenia powództwa i wynagrodzenie należy im się za pełen okres.

Problematyka budowy i korzystania z linii energetycznej na cudzym gruncie i możliwości domagania się stosownego wynagrodzenia czy odszkodowania została obszernie przedstawiona w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2005 roku (III CZP 80/05), gdzie w pierwszej kolejności przypomniano, że własność w znaczeniu prawnym wyraża się formą korzystania z rzeczy przez osobę, która legitymuje się tytułem właścicielskim i stosownie do przepisu art. 140 k.c. właścicielowi służy, na zasadzie wyłączności, prawo do posiadania, używania, pobierania pożytków i innych przychodów, przetwarzania, zużywania albo zmieniania rzeczy. Poza ograniczeniami płynącymi z woli właściciela, prawo własności może być poddane ograniczeniom z woli ustawodawcy lub przez wzgląd na zasady współżycia społecznego, przy czym katalog ograniczeń ustawowych podyktowany jest ciężącymi na organach władzy obowiązkami w zakresie realizacji celów publicznych.

W tym miejscu należy zauważyć, że ustawa z dnia 6 lipca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli nie zawierała uregulowań odnoszących się do następstw usytuowania na cudzym gruncie urządzeń, obniżających jego walory użytkowe. W myśl przepisu art. 4 powyższej ustawy, osoby mające odpowiednie upoważnienie właściwego zjednoczenia energetycznego i wykonujące obowiązki objęte zarządzeniem o powszechnej elektryfikacji, wyposażone zostały w prawo wstępu na posesje i do budynków, dokonywania tam oględzin i pomiarów oraz wykonywania robót i zakładania urządzeń bez jakichkolwiek warunków. Skutki takiej regulacji złagodziła częściowo ustawa z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (jedn. tekst: Dz. U. z 1974 rok Nr 10, poz. 654), która w przepisie art. 35 ustanowiła szczególny tryb wywłaszczania nieruchomości w razie zakładania i przeprowadzania na nieruchomości m.in. przewodów służących do przesyłania elektryczności, pod warunkiem jednak, że nieruchomość straciła dla właściciela przydatność do dalszego racjonalnego wykorzystania.

Kolejną, korzystną dla właściciela zmianę wprowadziła ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 roku o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jedn. tekst: Dz. U. z 1991 rok Nr 30, poz. 127 ze zm.). Stosownie do przepisu art. 70 ust. 1 tej ustawy, przed przystąpieniem do prac należało w drodze negocjacji wyjednać zgodę właściciela gruntu na ich przeprowadzenie. Brak takiej zgody, według przepisu art. 73 cytowanej ustawy otwierał możliwość uzyskania stosownego zezwolenia rejonowego organu rządowej administracji ogólnej. Następstwem wydanego zezwolenia było nałożenie na właściciela obowiązku udostępniania gruntu osobom i jednostkom zobowiązanym do wykonywania czynności związanych z eksploatacją i konserwacją zainstalowanych przewodów i urządzeń. Obowiązek ten utrzymuje się pod rządami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz. U. z 2000 rok Nr 46, poz. 543 ze zm.), której przepis art. 124 ust. 6 jest odpowiednikiem art. 70 ust. 2 u.g.g. W jednym i drugim wypadku właściciel nieruchomości doznawał trwałego ograniczenia prawa o charakterze zbliżonym do służebności gruntowej, w literaturze nazywanej służebnością przesyłową (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2002 roku, V CKN 1863/00, niepubl.). Źródłem tego obciążenia jest ustawa, a zatem ma ono charakter publicznoprawny i podlega wymuszeniu środkami przymusu administracyjnego.

W niniejszej sprawie chodzi o trwałe następstwo w postaci obciążenia nieruchomości wyrażające się zarówno ograniczeniem zamierzeń inwestycyjnych właścicieli, jak i osiągania przez nich pożytków. Skutki tego rodzaju

obciążenia dotyczą zarówno właściciela, który legitymuje się tytułem własności w chwili wnoszenia urządzeń przesyłowych, jak i jego następców. W tym względzie brak jest regulacji nie tylko w ustawie o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli, ale też we wskazanych późniejszych ustawach. Z braku takiego szczególnego uregulowania rozpoznawanie sporów o należność za bieżące korzystanie przez zakład energetyczny z cudzej nieruchomości należy do drogi sądowej, zaś ich materialnoprawną podstawę stanowią przepisy kodeksu cywilnego stosowane odpowiednio, zatem zachodzi tu dopuszczalność domagania się wynagrodzenia czy odszkodowania na podstawie przepisu art. 223 i następných k.c.

Pomiędzy stronami niniejszej sprawy nie została zawarta jakakolwiek umowa regulująca prawa pozwanej do tej części gruntu, na której zostały posadowione urządzenia energetyczne - odnośnie linii WN i NN na wszystkich działkach i linii SN na działce (...). Przedsiębiorstwo, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości w złej wierze i zobowiązane jest do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 06 maja 2009 roku, II CSK 594/08). Istnieją zatem, w ocenie Sądu, podstawy do naliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda z uwagi na brak stosownego tytułu pozwanej do korzystania z tej nieruchomości.

Na rozprawie w dniu 4 września 2013 roku pozwana podniosła zarzut zasiedzenia służebności przesyłu najpóźniej z dniem 6 grudnia 2010 roku (k. 740). Kwestia dopuszczalności samego ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie aniżeli w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia została pozytywnie rozstrzygnięta w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Możliwość ustalenia faktu zasiedzenia prawa (prawa własności czy też prawa rzeczowego ograniczonego, jakim jest służebność gruntowa i jej szczególny rodzaj – służebność przesyłu), w sytuacji, gdy ustalenie tego faktu nie jest przedmiotem sprawy, lecz stanowi jedynie przesłankę rozstrzygnięcia, Sąd Najwyższy dopuścił w uchwale składu 7 sędziów z dnia 10 lutego 1951 roku (sygn. akt C 741/50, LEX nr 505368) oraz w późniejszych orzeczeniach (vide np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 roku, sygn. akt: II CSK 389/08, LEX nr 484715, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1994 roku, sygn. akt: III CZP 132/94, OSNC 1995/2/35). Z treści zaś uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 lipca 2012 roku (sygn. akt I ACa 293/12) wynika wprost, że dopuszczalne jest ustalenie faktu zasiedzenia służebności w sprawie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Należy jednak stwierdzić, że tak sformułowany przez pozwaną, reprezentowaną przez pełnomocnika, zarzut nie mógł odnieść skutku. Pozew w niniejszej sprawie został bowiem wniesiony w dniu 16 sierpnia 2010 roku, a zatem znacznie przed datą wskazaną przez pozwaną.

W oparciu o opinię biegłego z zakresu sieci i instalacji elektrycznych J. K. Sąd ustalił powierzchnię gruntu trwale wyłączoną z korzystania przez stronę powodową z uwagi na obecność urządzeń elektroenergetycznych pozwanej, liczbę i oznaczenie słupów, na których osadzone są linie energetyczne, a także sam przebieg wspomnianych linii.

W ocenie Sądu, opinia ta jest jasna, logiczna i precyzyjna. Początkowo biegły obliczył jedynie powierzchnię całkowicie wyłączoną z możliwości użytkowania jej przez powodów, tj. powierzchnię znajdującą się bezpośrednio przy słupach energetycznych (k. 221-236, 294-301). Ostatecznie biegły w obliczeniach uwzględnił także powierzchnię znajdującą się pod przebiegającymi liniami energetycznymi (k. 347-355). W ocenie Sądu, dokonanie obliczeń w sposób rozszerzony jest prawidłowe. Możliwość korzystania przez właścicieli ze swego prawa jest bowiem ograniczona również w części nieruchomości znajdującej się pod przedmiotowymi liniami energetycznymi (przepis art. 140 k.c.). Odrębnym zagadnieniem jest zaś przyjęcie odpowiedniego tzw. współczynnika współkorzystania z nieruchomości przez każdą ze stron. Należy podkreślić, że na podstawie dokumentacji przedłożonej przez pozwaną biegły nie był w stanie ustalić daty wykonania i odbioru linii WN i NN.

Sąd oddalił wnioski powodów o wyłączenie biegłego J. K. (k. 328). Zdaniem powodów, biegły pozostaje z pozwaną w takim stosunku prawnym, że oddziaływa to na jego prawa i obowiązki (k. 305-307). W ocenie Sądu, zarzut powyższy jest niezasadny. Biegły nie pozostaje obecnie w żadnym stosunku prawnym z pozwaną. Okoliczność, że biegły prowadzi działalność gospodarczą i zajmuje się projektowaniem sieci na zlecenie różnych przedsiębiorstw energetycznych, deweloperów, spółdzielni mieszkaniowych, innych osób prawnych i fizycznych, nie jest okolicznością świadczącą o jego stronniczości, wręcz przeciwnie, świadczy o jego dużej wiedzy i doświadczeniu. Powód nie wykazał zaś, aby

wykonywanie tych zleceń miało wpływ na treść opinii w niniejszej sprawie. Nie zachodzą zatem, w ocenie Sądu, żadne okoliczności, które wpływałyby na bezstronność biegłego. Ponadto zarzut powodów jest spóźniony, bowiem został zgłoszony już po sporządzeniu opinii przez biegłego (przepis art. 281 k.p.c.).

Odnosząc się do kwoty wynagrodzenia należnego powodowi i powódce od pozwanej należy zauważyć, że jej oszacowanie wymagało wiadomości specjalnych. Sąd dopuścił zatem w sprawie dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa lądowego i rzeczoznawstwa majątkowego D. K. (przepis art. 278 § 1 k.p.c.).

Sąd co do zasady podzielił ostatecznie przedłożoną przez tego biegłego opinię (k. 728-731, 732-733, 739-740, 741). Wprawdzie pod wpływem zarzutów wniesionych przez strony postępowania biegły wycofał się z metodologii obliczeń zastosowanej w pierwszych opiniach złożonych w sprawie, a ostatecznie wskazana przez niego kwota wynagrodzenia należnego powodom znacznie odbiega od wcześniej obliczonych kwot (k. 450-491, 554-563, 615-617). Zdaniem Sądu, nie dyskredytuje to jednak przedmiotowej opinii. Biegły w sposób logiczny i jasny uzasadnił bowiem swoje ostateczne stanowisko, w tym między innymi zastosowanie tzw. współczynnika współkorzystania z nieruchomości na poziomie 0,3 dla nieruchomości rolnych i 0,5 dla nieruchomości zurbanizowanych w zakresie powierzchni znajdującej się pod liniami elektroenergetycznymi i w strefie ochronnej, a także na poziomie 1 w zakresie powierzchni znajdującej się pod słupami podtrzymującymi linie. Sąd w niniejszej sprawie podziela stanowisko zawarte w opinii, iż wskaźnik ingerencji w faktyczne władztwo nad rzeczą jest różny w odniesieniu do każdej ze stron. Powodowie w znacznie większym zakresie niż pozwana mają bowiem możliwość korzystania z nieruchomości w części zajętej pod urządzenia elektroenergetyczne. Usytuowanie urządzeń powoduje wprawdzie, że w pasie urządzeń nie ma możliwości chociażby otrzymania zezwolenia na zabudowę, co stanowi niewątpliwie ograniczenie w prawach właściciela. Jednak wskazane działki przeznaczone są na prowadzenie gospodarstwa rolnego i mają charakter rolny. Podawane przez powodów przeznaczenie nieruchomości znajduje potwierdzenie w danych zawartych w ewidencji gruntów. Z materiału dowodowego nie wynika, aby powodowie byli zainteresowani zmianą obecnego przeznaczenia ich nieruchomości. Nadto z uwagi na istniejące napowietrzne linie energetyczne niemożliwe jest czynienie przez powodów pod liniami nasadzeń wysokopiennych, to jest przewyższających 4m. Teren pod liniami energetycznymi nie może także służyć jako miejsce składowania rzeczy. Poza powyższymi ograniczeniami powodowie mogą prowadzić pod liniami normalną gospodarkę rolną, to jest uprawiać roślinność, prowadzić wypas inwentarza.

Sąd oddalił wniosek strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości dochodzonego przez powoda u powódkę (k. 740). Zdaniem Sądu, uzyskana w sprawie opinia pozwalała na rozstrzygnięcie sprawy. Biegły w sposób przekonujący ustosunkował się do zastrzeżeń strony powodowej. Zgodnie ugruntowanym w tej mierze orzecnictwem Sądu Najwyższego, samo niezadowolenie strony z opinii biegłego nie uzasadnia powołania innego biegłego (vide: wyroki Sądu Najwyższego z 5 listopada 1974 roku, I CR 562/74; z 4 sierpnia 1999 roku, I PKN 20/99; z 18 października 2001 roku, IV CKN 478/00; z 10 stycznia 2002 roku, II CKN 639/99). Potrzeba taka powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z treści opinii i płynących z niej wniosków. Biegły ostatecznie zajął kategorię stanowisko, podtrzymał je w opinii uzupełniającej i udzielił obszernych, wyczerpujących odpowiedzi na stawiane zarzuty i pytania. Dlatego Sąd podzielił jego wnioski. Stwierdzić należy, iż biegły z uwagi na swe kwalifikacje posiadał wiadomości specjalne niezbędne do sporządzenia przedmiotowej opinii i logicznie uzasadnił swoje stanowisko, w tym w zakresie prawidłowości dokonanych obliczeń.

Z uwagi na niezasadność dochodzenia od pozwanej wynagrodzenia za korzystanie z części działek nr (...) w zakresie linii SN, oraz wynagrodzenia za czas korzystania ze wspomnianych działek przed datą ich nabycia przez powoda i powódkę, Sąd dokonał częściowej modyfikacji obliczeń biegłego zawartych w opinii. Po zmianach parametry istotne dla obliczenia wynagrodzenia przedstawiały się zatem następująco:

- na działce nr (...) - powierzchnia pod słupami wynosiła 75,04 m² (WN), 37,35 m² (NN), tj. łącznie 112,39 m², a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 7056,84 m² (WN), 1166,25 m² (NN), tj. łącznie 8223,09 m²,

- na działce nr (...) - powierzchnia pod słupami wynosiła 65,74 m² (WN), 45,70 m² (NN), tj. łącznie 111,44 m², a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 10129,98 m² (WN), 1946,40 m² (NN), tj. łącznie 12076,38 m²,

- na działce nr (...) - powierzchnia pod słupami wynosiła 8,3 m² (SN), a pasy służebności związane z przechodzącymi liniami 2878,02 m² (WN) i 1393,70 m² (SN), tj. łącznie 8223,09 m²,

- na działce nr (...) - powierzchnia pod słupami wynosiła 24,15 m² (NN), a pas służebności związany z przechodzącymi liniami 894,30 m² (NN).

Posługując się zatem algorytmem wskazanym przez biegłego (k. 729v-730), po podstawieniu wyżej powołanych danych dotyczących powierzchni pod słupami i powierzchni służebności, Sąd ustalił, że:

- wynagrodzenie roczne za korzystanie z części działki nr (...) znajdującej się pod słupami wynosi 15,30 zł,

- wynagrodzenie roczne za korzystanie z części działki nr (...) znajdującej się pod liniami wynosi 331,40 zł,

- wynagrodzenie roczne za korzystanie z części działki nr (...) znajdującej się pod słupami wynosi 15,17 zł,

- wynagrodzenie roczne za korzystanie z części działki nr (...) znajdującej się pod liniami wynosi 488,88 zł.

Wynagrodzenie roczne za korzystanie z części działki nr (...) nie uległo zaś zmianie i:

- za część znajdującą się na działce (...) pod słupami wynosi 1,13 zł,

- za część znajdującą się na działce (...) pod liniami wynosi 174,20 zł,

- za część znajdującą się na działce (...) pod słupami wynosi 17,27 zł,

- za część znajdującą się na działce (...) pod liniami wynosi 311,16 zł.

Całkowite wynagrodzenie należne powodom wyniosło zatem:

- w związku z działką nr (...) - za okres 8 lat i 4 miesięcy (od 18 kwietnia 2002 roku do 19 sierpnia 2010 roku):
 $15,30 \times 8 + (15,30/12) \times 4 + 331,40 \times 8 + (331,40/12) \times 4 = (\dots),12,$

- w związku z działką nr (...) - za okres 5 lat i 10 miesięcy (od 18 października 2004 roku do 19 sierpnia 2010 roku):
 $15,17 \times 5 + (15,17/12) \times 10 + 488,88 \times 5 + (488,88/12) \times 10 = 2940,25 \text{ zł},$

- w związku z działką nr (...) - $10 \times 1,13 + 10 \times 174,20 = 1753,30 \text{ zł},$

- w związku z działką nr (...) - $10 \times 17,27 + 10 \times 311,16 = (\dots),30,$

tj. łącznie 10.866,97 zł.

Od odsetkach należnych stronie powodowej orzeczono na podstawie przepisu art. 481 § 1 k.c., mając na uwadze, iż odpis pozwu doręczono pozwanej w dniu 15 marca 2011 roku (k. 109).

Powodowie domagali się także zapłaty kwoty 1.000.000 zł z tytułu pogorszenia gruntu pod względem handlowym, gospodarczym oraz użytkowania.

Należy zauważyć, iż do przesłanek odpowiedzialności deliktowej należą bezprawne zdarzenie, z którym system prawny wiąże odpowiedzialność na określonej zasadzie oraz szkoda i związek przyczynowy między owym zdarzeniem a szkodą, a także wina sprawcy. Należy także zaznaczyć, że dopiero czyn bezprawny może być rozważany w kategoriach winy.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, że nad przedmiotowymi działkami przebiegają linie energetyczne oraz na działkach zostały posadowione słupy energetyczne. Sąd w niniejszej sprawie podziela pogląd Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażony w wyroku z dnia 30 listopada 2010 roku, zgodnie z którym obniżenie potencjalnej wartości nieruchomości, nie mieści się w granicach szkody, ani jako rzeczywista strata, ani jako utracona korzyść. Tak, więc na zasadach ogólnych odpowiedzialności odszkodowawczej nie jest możliwe dochodzenie z tego tytułu roszczeń, wobec przedsiębiorstwa energetycznego ani na zasadzie winy - przepis art. 415 k.c., ani ryzyka - przepis art. 435 § 1 k.c. (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 30 listopada 2010 roku, VI ACa 1156/10, Lex nr 682525). Nieruchomość bowiem może być wykorzystywana w różny sposób, a jej wartość zależy od przeznaczenia danej nieruchomości. W zależności, więc od wykorzystania nieruchomości przez jej każdorazowego właściciela, posadowienie na niej urządzeń elektromagnetycznych może powodować obniżenie potencjalnej wartości nieruchomości bądź też nie. Nielogiczne wydaje się by każdorazowo przy zmianie właściciela i przeznaczenia nieruchomości uznawać obniżenie, bądź też zwiększenie wartości nieruchomości. W powyższej kwestii wypowiedział się także Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 września 2011 roku, w sprawie III CZP 43/11. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wyraził pogląd, który Sąd w niniejszej sprawie w pełni podziela, że właścicielowi nieruchomości nie przysługuje wobec nieuprawnionego posiadacza służebności przesyłu roszczenie o naprawienie szkody z powodu obniżenia jej wartości, związanego z normalnym korzystaniem z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści takiej służebności (przepis art. 225 w zw. z art. 230 k.c.). Uszczerbek bowiem właściciela związany z pogorszeniem nieruchomości tylko w następstwie zbudowania na niej i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych, zgodnie z wolą ustawodawcy, jest rekompensowany świadczeniem, jakie może on uzyskać za obciążenie jego prawa służebnością przesyłu. Wynagrodzenie za ustanowienie służebności powinno równoważyć wszelki uszczerbek związany z trwałym obciążeniem nieruchomości.

Wobec braku spełnienia przesłanek odpowiedzialności deliktowej po stronie pozwanej niezasadne jest zatem roszczenie odszkodowawcze powoda za pogorszenie przedmiotowej działki pod względem handlowym i gospodarczym.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności, Sąd, w oparciu o cytowane wyżej przepisy, powództwo uwzględnił jedynie w części (punkt I wyroku). W pozostałym zakresie należało je zaś oddalić jako niezasadne (punkt II wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 100 zd. 2 k.p.c., mając na uwadze, że strona powodowa uległa stronie pozwanej w 99,86% (punkt III wyroku). Powodowie dochodzili ostatecznie łącznie kwoty 7.552.560 zł, z czego zasądzono na nich rzecz kwotę 10.866,97 zł. Należy podkreślić, że powodowie byli reprezentowani przez pełnomocnika, mieli zatem możliwość i zarazem obowiązek wszechstronnego rozważenia, czy i w jakim zakresie przysługuje im dochodzone roszczenie. Na koszty procesu powstałe po stronie pozwanej składały się: 5.481,29 zł wydatków na biegłych oraz 7.200 zł wynagrodzenia na rzecz pełnomocnika - § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 rok, Nr 163, poz. 1349 ze zm.), a także 17 zł opłaty od pełnomocnictwa.